

ปัญหาการกำหนดเหตุวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดระยะเวลาการฟ้องคดีพิพาท
เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองของไทย

DETERMINATION OF CAUSES OF THE START AND END
DATES OF PRESCRIPTION IN ADMINISTRATIVE CONTRACTS
UNDER THAI LAW

เทพสิทธิ์ รักไตรรงค์ *

Thepsit Raktrairong

บทคัดย่อ

ตามมาตรา 51 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มี “เหตุแห่งการฟ้องคดี” เป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเพียงเหตุเดียวใช้กับทุกลักษณะของสิทธิเรียกร้องตามข้อพิพาทของสัญญา ซึ่งหลังจากศาลปกครองได้เปิดทำการแล้ว ได้เกิดปัญหาการบังคับใช้ “เหตุแห่งการฟ้องคดี” ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ดังกล่าวอย่างมาก งานวิจัยนี้จึงได้ศึกษา ถึงแนวความคิดการกำหนดเหตุวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความหรือระยะเวลาการฟ้องคดีและกำหนดวันเริ่มนับอายุความตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อค้นหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดของอายุความการฟ้องคดี

หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับที่ถูกต้อง ซึ่งตามลักษณะของการบังคับสิทธิเรียกร้องที่ต้องให้เจ้าหน้าที่ทวงถามให้ชำระหนี้ก่อนและยังมีเวลาที่ให้ลูกหนี้ชำระหนี้อีกกระยะหนึ่งก่อนที่จะมีวันเริ่มนับอายุความนั้น ควรให้เป็นกรณีอายุความเริ่มนับได้แต่เวลาแรกที่ให้ทวงถามตามบทบัญญัติมาตรา 193/13 ตอนต้น และมีกรณีที่มีการทวงถามแล้วแต่ภายในระยะเวลาอันหนึ่งที่ลูกหนี้มีสิทธิชำระหนี้ นั้นจะครบกำหนดอายุความเสียก่อน โดยเจ้าหน้าที่ไม่อาจฟ้องคดีได้ จึงเป็นกรณีที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีเกิดขึ้น

งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดเหตุวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดี ทั้งในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 และมาตรา 193/13 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดของอายุความที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ถูกต้องและใช้ได้กับทุกลักษณะของการใช้สิทธิเรียกร้องตามข้อพิพาทของสัญญา

คำหลัก : เหตุกำหนดวันเริ่มนับ เหตุกำหนดวันสิ้นสุด และอายุความ

* รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีปกครอง สำนักงานอัยการสูงสุด นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขานิติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต ปีการศึกษา 2557 (164 หน้า)

ABSTRACT

Section 51 of the Administrative Court Establishment and the Administrative Cases Procedure Act 1999 has considered “causes of action” as only one of start date of prescription for every claim. The problem emerges into the implementation of the “cause of action”. This thesis demonstrates the concepts of imposing the start and end dates of prescription in order to find their legal rational

The result of this research found that the cause of action, that is a cause starting the prescription period under the Act, is based on a wrong legal concept because the cause is neither the first cause resulting an assertion of a claim, a cause conferring the plaintiff a right of action in some natures of the claim’s exercise, and nor an occurred cause depending on the act of a creditor or exercisable person. Yet, the cause imposing the start date of prescription under the Civil and Commercial Code, that is only the one after the period under the last part of section 193/13 given by the service of notice, is wrong as well. With the nature of enforcing a claim, the creditor is required to serve a notice before, and allocate time for the debtor to repay the debt before the start of prescription the parties’ right of action in some natures of the claim’s exercise. In case that service of notice given but within time being that the creditor has right to repay the debt and the prescription would end in the consequence of the lawsuit bar, As a result, the legal concept of the cause imposing the end date is created.

This thesis recommends changing the imposition of cause of the start and ending dates both in the Administrative Court Establishment and the Administrative Cases Procedure Act 1999, Section 51 and the Civil and Commercial Code Section 193/13 with right legal principles to be applied in every contractual claim.

Keywords: the Causes of the Start Date, the Causes of the End Date and Prescription.

ความนำ

ความรับผิดชอบในสิทธิเรียกร้องในหนี้ นั้น หากจะต้องให้มีความผูกพันในสิทธิและหน้าที่เช่นนั้นไป โดยไม่มีวันสิ้นสุดก็จะเป็นภาระที่ไม่เป็นธรรม อีกทั้งจะสร้างความยุ่งยากในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เนื่องจากต้องอาศัยพยานหลักฐานซึ่งเป็นสิ่งที่มีโอกาสจะสูญหายหรือเลอะเลือนไปตามกาลเวลา การรับฟังข้อเท็จจริงของคดีก็จะมีโอกาสที่คลาดเคลื่อนไป การกำหนดให้มีอายุความฟ้องคดีจึงเป็นเรื่องจำเป็น ซึ่งสิ่งอันเป็นสาระสำคัญของกำหนดอายุความฟ้องคดี คือ เหตุกำหนดวันเริ่มต้นนับ และเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความที่จะทำให้วันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความมีความชัดเจนแน่นอน

ภายหลังจากการจัดตั้งศาลปกครองของไทย การใช้บังคับ “เหตุแห่งการฟ้องคดี” อันเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับระยะเวลาการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองที่เพิ่งมีขึ้นตามมาตรา 51² แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 นั้นได้มีคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องในลักษณะเดียวกันมีแนวคำวินิจฉัยเกี่ยวกับวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดระยะเวลาการฟ้องคดีของศาลแตกต่างกันเป็นหลายแนวทาง ทำให้มีคดีที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ฟ้องคดีถูกจำหน่ายคดีไปเป็นจำนวนมาก และมีเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการเตรียมการฟ้องคดีต้องคำสั่งให้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายแทนคู่สัญญาฝ่ายเอกชน อันเนื่องมาจากความเข้าใจในวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีที่แตกต่างกันเกิดขึ้น

บทความนี้ผู้เขียนจึงมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึง 1) แนวคิดเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดี 2) หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดี 3) เหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองของต่างประเทศ 4) เหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองของไทย และ 5) ปัญหาการใช้บังคับ “เหตุแห่งการฟ้องคดี” ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงปัญหาของการกำหนดเหตุวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความ ฟ้องคดีและแนวทางเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดของอายุความของบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับไปดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับอายุความหรือระยะเวลาฟ้องคดี

1.1 ความหมายลักษณะและประเภทของอายุความหรือระยะเวลาการฟ้องคดี

อายุความและระยะเวลาเป็นกำหนดระยะเวลาอย่างหนึ่ง³ ที่เหมือนกัน คือ มีลักษณะเป็นช่วงของเวลา โดยมีความสั้นยาว หรือความนานของเวลา ซึ่งหากวันเริ่มนับไม่แน่นอนก็จะทำให้วันสิ้นสุดของระยะเวลาไม่แน่นอนไปด้วย ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของอายุความและระยะเวลานั้น จะมีเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดของอายุความหรือระยะเวลาอยู่ด้วย ซึ่งในทางตำราได้แบ่งอายุความออกเป็น 2 ประเภท⁴ ได้แก่ อายุความได้สิทธิ (Acquisitive Prescription) และอายุความเสียสิทธิ

² มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 บัญญัติว่า การฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปี และการฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) ให้ยื่นฟ้องภายในห้าปี นับแต่วันที่อยู่ หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี

³ ศักดิ์ สนองชาติ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน 2545), หน้า 165.

⁴ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2539), หน้า 14 – 15.

(Extinctive Prescription) ซึ่งอายุความฟ้องคดีเป็นอายุความประเภทเสียสิทธิ ด้วยเหตุผลว่าสิทธิเรียกร้อง ถ้าไม่ใช่สิทธิเป็นเวลานานจะทำให้สิทธินั้นไม่แน่นอน พยานหลักฐานที่จะใช้ฟ้องร้องบังคับตามสิทธินั้นอาจสูญหายหรือถูกทำลายไปแล้วก็ได้ เพราะฉะนั้นถ้าสิทธิเหล่านั้นฝ่ายเจ้าหนี้ไม่ขอให้บังคับเสียภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดจะนำมาฟ้องร้องขอบังคับหาได้ไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของอายุความฟ้องคดี

วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายมี 2 ประการ⁵ ประการแรก คือ กำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการฟ้องคดีเพื่อเป็นหลักประกันในความมั่นคงแน่นอนและเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์หาหลักฐานเพราะข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยิ่งเป็นเวลานานเท่าใด ความยากลำบากในการหาหลักฐานมาพิสูจน์ ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ฉะนั้นอายุความจึงปลดเปลื้องภาระของลูกหนี้ไม่ต้องเก็บเอาหลักฐานไว้จนตลอดกาล ประการที่สอง คืออายุความมีขึ้นไว้เป็นการลงโทษผู้ที่ปล่อยปละละเลย ไม่ใช่สิทธิเรียกร้องที่ตนมีอยู่ และเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้บุคคลพึงใช้สิทธิเรียกร้องภายในระยะเวลาอันสมควร เพื่อประโยชน์แก่ลูกหนี้และสังคม

1.3 สิทธิเรียกร้องตามสัญญาทางปกครอง

สัญญาทางปกครองนั้นเป็นสัญญาประเภทหนึ่ง ซึ่งความหมายของสัญญาคือการที่บุคคลสองฝ่ายแสดงเจตนาทำนิติกรรม มีคำเสนอและคำสนองรับตกลงตรงกันและร่วมกันในอันที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์อย่างหนึ่งอย่างใด⁶ แสดงให้เห็นว่าลักษณะที่แท้จริงของสัญญาคือก่อให้เกิดหนี้ขึ้น ความผูกพันของสัญญาก็เนื่องมาจากสัญญาก่อให้เกิดหนี้ที่กล่าวกันว่าบุคคลผูกพันอยู่โดยสัญญาก็เพราะมีหนี้เกิดขึ้นจากสัญญานั้น เมื่อเกิดหนี้ขึ้นแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ให้เห็นถึงลักษณะว่าด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่งการชำระหนี้ด้วยงดเว้นการอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมีได้ ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สุดของหนี้ คือสิ่งที่ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติชำระหนี้⁷

ลักษณะของการใช้สิทธิเรียกร้องในหนี้ตามสัญญานั้น เนื่องจากสัญญาเป็นนิติกรรมคู่สัญญาจึงอาจตกลงในเรื่องที่มีวัตถุประสงค์ไม่เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย และไม่เป็นการ

⁵ ประกอบ หุตะสิงห์รัฐ คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2518), หน้า 115.

⁶ ม.ร.ว. เสณีย์ ปราโมช ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 ภาค 1-2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2520), หน้า 437.

⁷ โสภณ รัตนกร คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2543), หน้า 58.

พันวิสัยหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน⁸ ก็อาจจะทำได้ ดังนั้น สัญญานั้น อาจมีหนี้ หรือสิทธิเรียกร้องที่คู่สัญญาตกลงที่จะให้มีการชำระหนี้ต่อกันตามวันเวลาชำระหนี้ที่ หลากหลายต่างกันก็ได้ เช่น สัญญากู้ยืมเงิน คู่สัญญาอาจตกลงให้ใช้คืนเงินที่กู้ยืมได้ในลักษณะหนึ่ง ลักษณะใด เช่น 1) ให้ใช้คืนเงินในวันที่กำหนดไว้ 2) ให้ใช้คืนเงินเมื่อเจ้าหนี้บอกกล่าวทวงถามให้คืน 3) ให้ใช้คืนเมื่อพ้นกำหนดเวลาอันหนึ่งนับแต่ที่ได้รับการทวงถามให้ใช้คืน 4) เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีไป แล้ว เจ้าหนี้จึงจะมีสิทธิทวงถามให้คืน หรือ 5) ไม่ได้ตกลงกำหนดวันที่ชำระคืนไว้

นอกจากวันชำระหนี้ อาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะหนึ่งลักษณะใดดังกล่าวข้างต้นแล้ว คู่สัญญา อาจตกลงให้สิทธิเรียกร้องที่เพิ่งเกิดขึ้นจากการผิดสัญญาให้มีวันชำระหนี้เป็นวันอื่น มิใช่วันที่ฝ่าฝืน สัญญาก็ได้ ดังเช่น สัญญาของข้าราชการที่ลาและรับทุนเพื่อศึกษาจะมีข้อสัญญากำหนดให้ผู้รับทุนกลับ เข้ารับราชการชดใช้เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งหากผู้รับทุนผิดสัญญาไม่กลับเข้ารับราชการหรือเข้ารับ ราชการแล้วอยู่รับราชการชดใช้ไม่ครบกำหนด คู่สัญญาตกลงต่อไปว่า ให้ผู้รับทุนชำระคืนเงินทุนพร้อม เบี้ยปรับภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งยอดหนี้เงินที่ให้ชำระ⁹ หรือในสัญญาอีกประเภท หนึ่งที่สิทธิเรียกร้องจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการผิดสัญญาแล้ว และยังคงมีการบอกเลิกสัญญาแล้วด้วย เช่น สัญญาจ้างเหมาก่อสร้างที่คู่สัญญาตกลงว่าหากผู้รับจ้างผิดสัญญาโดยทำงานไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด ผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาจ้าง แล้วผู้ว่าจ้างมีสิทธิไปจ้างผู้อื่นทำงานต่อให้แล้วเสร็จ โดยผู้ว่าจ้างมี สิทธิเรียกร้องในค่าจ้างที่เป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น¹⁰ เป็นต้น

1.4 การฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

ลักษณะการฟ้องคดีแพ่งนั้นเป็นการเสนอข้อหาต่อศาล¹¹ ซึ่งคำฟ้องในส่วนสาระสำคัญ นั้นจะต้องบรรยายโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และค่าขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลัก แห่งข้อหาเช่นว่านั้น¹² ส่วนคำฟ้องคดีปกครองจะต้องบรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่เป็นเหตุแห่งการ ฟ้องคดีพร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ตามสมควรเกี่ยวกับการกระทำความผิด¹³ ซึ่งบุคคลมีอำนาจ ฟ้องคดีต่อเมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

⁸ มาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁹ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำสั่งที่ 12/2554

¹⁰ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำสั่งที่ 551/2546

¹¹ พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบายวิธีพิจารณาความแพ่ง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติ บรรณการ, 2544), หน้า 39.

¹² มาตรา 172 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹³ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

อันเนื่องมาจากการมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองและการยุติข้อโต้แย้งนั้นต้องมีคำบังคับของศาล¹⁴ โดยข้อโต้แย้งตามสัญญาทางปกครองนั้นจะอยู่ที่การขอให้บังคับตามสิทธิเรียกร้อง ตามข้อโต้แย้งใดระหว่างนี้การกระทำการหรืองดเว้นการกระทำอย่างอื่น และหนี้ให้ชำระเงิน¹⁵

ดังนั้น เหตุที่นำมาฟ้องคดีก็คือเหตุต่างๆที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของข้อพิพาทที่ทำให้อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้หรือทำให้ฟ้องคดีได้ ซึ่งตั้งแต่เหตุแรกจนถึงเหตุที่ทำให้ฟ้องคดีได้ต่างเป็นสาระสำคัญที่ต้องกล่าวในคำฟ้องและเป็นประเด็นที่จะต้องนำสืบด้วยพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นตามลำดับของการเกิดเหตุตั้งแต่เหตุแรกตามข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหาในคำฟ้องนั้น

อย่างไรก็ดีความผูกพันตามสัญญาทางปกครองนั้นมีหลักการพื้นฐานของการบริการสาธารณะ อันเป็นสาระสำคัญทำให้สัญญาทางปกครองมีความแตกต่างจากสัญญาทางแพ่ง โดยหลักการพื้นฐาน ของการบริการสาธารณะมี 3 ประการ¹⁶ คือ 1) หลักความต่อเนื่อง (La continuation du seriee) 2) หลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (L'adaptation du service public) และ 3) หลักความเสมอภาค (L'égalité, devant le service public) ซึ่งหลักความต่อเนื่องของการบริการสาธารณะนั้น เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีเพื่อขอบังคับให้คู่สัญญาปฏิบัติตามวัตถุประสงค์หลักของสัญญาการบริการสาธารณะที่ต้องจัดทำอย่างต่อเนื่องไป เพื่อให้การบริการสาธารณะบรรลุผลโดยไม่หยุดชะงัก แต่สำหรับการฟ้องคดีพิพาทขอให้คู่สัญญาชำระเงินหรือค่าเสียหายนั้นมิได้เป็นการฟ้องคดีไปเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวม¹⁷ จึงไม่เป็นไปเพื่อทำให้การบริการสาธารณะบรรลุผล

2. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดี

2.1 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดี

2.1.1 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและประเภทอายุความการฟ้องคดี

อายุความมีลักษณะเป็นช่วงความยาวของระยะเวลา เมื่อต้องนำไปใช้เป็นอายุความ ฟ้องคดี ซึ่งเป็นอายุความประเภทเสียสิทธิ¹⁸ คือ นำไปใช้ตัดสิทธิฟ้องคดีของฝ่ายผู้มีสิทธิฟ้องคดี หากยอมให้เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความไปขึ้นอยู่กับสุดแต่คู่สัญญาฝ่ายเจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่จะทำให้เกิดเหตุ นั้น จะทำให้มีวันเริ่มนับระยะเวลาที่ไม่แน่นอนสุดแต่เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำ

¹⁴ มาตรา 42 วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

¹⁵ มาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

¹⁶ ยงยุทธ อนุกุล . หลักพื้นฐานบางประการเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองและคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ . สำนักงานศาลปกครอง 2547 หน้า 390

¹⁷ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดคำสั่งที่ 600/2549 และ 11/2550 เป็นต้น

¹⁸ โสภณ รัตนากร, อ้างแล้ว, หน้า 14-15.

ให้เกิดเหตุเช่นนั้น จะส่งผลที่สำคัญทำให้การนำอายุความฟ้องคดีไปใช้เพื่อตัดสิทธิฟ้องคดีของผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่มีค่าบังคับ หรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการนำกำหนดอายุความมาใช้¹⁹ ดังนั้น หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของการกำหนดเหตุวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดี ประการหนึ่ง คือ ต้องเป็นเหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุนั้น

2.1.2 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์อายุความฟ้องคดี

วัตถุประสงค์ของอายุความฟ้องคดีอาจแยกตามความมุ่งหมายของการนำไปใช้ได้ 2 ประการ²⁰ ประการแรก คือ มีความมุ่งหมายที่ไม่ต้องการให้มีการฟ้องคดีในระยะเวลาอันเกินไปด้วยเหตุผลของการเลอะเลือนหรือความเก่าไปของพยานหลักฐาน ประการที่สอง คือ ความมุ่งหมายต้องการลงโทษตัดสิทธิผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่ละเลยเพิกเฉยไม่ใช้สิทธิฟ้องคดีภายในระยะเวลาอันหนึ่งเพื่อประโยชน์แก่ลูกหนี้และสังคม

ตามความมุ่งหมายประการแรกดังกล่าวที่ไม่ต้องการให้มีการฟ้องคดีในระยะเวลาอันเกินไปด้วยเหตุผลของการเลอะเลือนหรือเก่าไปของพยานหลักฐานซึ่งจะต้องใช้ในการดำเนินคดี ซึ่งตามเหตุผลของเรื่องนั้นวันเริ่มนับความเลอะเลือนหรือความเก่าไปของพยานหลักฐาน จึงขึ้นอยู่กับ การเกิดขึ้นของเหตุแรกที่ต้องกล่าวอ้างเพื่อพิสูจน์โดยใช้พยานหลักฐาน ดังนั้น หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของการกำหนดเหตุวันเริ่มนับอายุความตามวัตถุประสงค์นี้ คือ ต้องเป็นเหตุแรกที่ทำให้เกิดข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหา ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุ

ส่วนความมุ่งหมายประการที่สองที่ต้องการลงโทษตัดสิทธิผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่ละเลยเพิกเฉยไม่ใช้สิทธิฟ้องคดีภายในระยะเวลาอันหนึ่งเพื่อประโยชน์แก่ลูกหนี้และสังคมนั้น เหตุที่จะกำหนดเวลาที่จะเป็นการลงโทษตัดสิทธิจากการละเลยเพิกเฉยของฝ่ายผู้มีสิทธิฟ้องคดีซึ่งตามเหตุผลของเรื่องหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของการกำหนดเหตุวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดี จึงต้องเป็นเหตุที่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้รู้หรือควรจะรู้ถึงเหตุแรกที่จะทำให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องคดีได้ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับ อายุความฟ้องคดีเมื่อรู้เหตุ

2.2 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดี

ตามวัตถุประสงค์ของอายุความฟ้องคดีทั้งสองประการที่ไม่ต้องการให้มีการฟ้องคดีในระยะเวลาที่นานเกินไปและต้องการลงโทษตัดสิทธิผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่ไม่ฟ้องคดีภายในระยะเวลาอันหนึ่ง²¹ หรือในทางกลับกันเนื่องจากอายุความฟ้องคดีเป็นอายุความประเภทเสียสิทธิ จึงไม่มีความ

¹⁹ กำชัย จงจักรพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), หน้า 169.

²⁰ ประกอบ หุตะสิงห์, อ้างแล้ว, หน้า 115.

²¹ ประกอบ หุตะสิงห์, อ้างแล้ว, หน้า 115.

ประสงค์ที่จะไม่ลงโทษตัดสิทธิผู้มีสิทธิฟ้องคดี หากมีเหตุที่ทำให้ไม่อาจฟ้องคดีได้เกิดขึ้นภายในอายุความฟ้องคดี ซึ่งตามเหตุผลของเรื่องเหตุที่ทำให้ไม่อาจฟ้องคดีได้นั้นจึงต้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยมิอาจจะโทษผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้ด้วย ดังนั้น หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดี จึงคือต้องเป็นเหตุที่จะทำให้ไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในอายุความฟ้องคดี และเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยมิอาจจะโทษผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้

สรุปหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดของอายุความฟ้องคดี

เหตุกำหนดวันเริ่มนับ	เหตุกำหนดวันสิ้นสุด
<p>1. อายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุ มีองค์ประกอบ ดังนี้</p> <p>1.1 เป็นเหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้มีสิทธิฟ้องคดี จะทำให้เกิดเหตุนั้น</p> <p>1.2 เป็นเหตุแรกที่ทำให้เกิดข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหา</p> <p>2. อายุความฟ้องคดีเมื่อรู้เหตุ มีองค์ประกอบ ดังนี้</p> <p>2.1 เป็นเหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้ฟ้องคดี จะทำให้เกิดเหตุนั้น</p> <p>2.2 เป็นเหตุแรกที่จะทำให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องคดีได้</p>	<p>มีองค์ประกอบ ดังนี้</p> <p>1. เป็นเหตุที่จะทำให้ไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในอายุความฟ้องคดี</p> <p>2. เป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยมิอาจจะโทษผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้</p>

3. เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองของต่างประเทศ

3.1 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ตามกฎหมายแยกให้มีกำหนดอายุความฟ้องคดีตามประเภทคดีพิพาท คือ คดีพิพาทตามสัญญาทางปกครองทั่วไป กฎหมายให้ฟ้องคดีภายในสองเดือนนับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งปฏิเสธตามคำร้องของคู่สัญญาฝ่ายเอกชน²² กับในประเภทคดีพิพาทให้ใช้เงินหรือ

²² ซวาลา จันทรจนา. “ระยะเวลาการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิด และสัญญาทางปกครองตามกฎหมายฝรั่งเศส.” วารสารวิชาการศาลปกครอง (มกราคม – เมษายน 2546), ปีที่ 3 เล่มที่ 1, หน้า 131.

ค่าเสียหายที่กฎหมายกำหนดให้ฟ้องคดีภายในสี่ปีนับจากวันแรกของปีถัดมาจากรปีที่เกิดขึ้น (Prescription quadriennale)²³

การฟ้องคดีปกครองทุกประเภทของฝรั่งเศสต้องมีการอุทธรณ์หรือร้องขอให้ฝ่ายปกครองเยียวยาแก้ไขก่อนนำคดีมาฟ้อง หรือการร้องขอต่อฝ่ายปกครองก่อนเป็นเงื่อนไขในการรับคำฟ้องไว้พิจารณาของศาล²⁴ ซึ่งตามเหตุผลของเรื่องการร้องขอจะขึ้นอยู่กับที่เอกชนคู่สัญญาจะร้องขอในวันใดในระหว่างวันเกิดเหตุแห่งการร้องขอจนถึงก่อนเวลาที่ไม่อาจขอให้บังคับให้ฝ่ายปกครองแก้ไขเยียวยาได้ เนื่องจากจะพ้นกำหนดเวลาการทำงานตามสัญญา ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาที่มิอยู่ในสัญญาที่มีระยะเวลาสั้น ๆ ที่ตามพฤติการณ์ย่อมเป็นช่วงเวลาที่บังคับให้เอกชนคู่สัญญาต้องรีบร้องขอโดยเร็ว นับแต่มีเหตุแห่งการร้องขอ ดังนั้น เหตุกำหนดวันเริ่มนับที่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องรู้ถึงคำปฏิเสธของฝ่ายปกครอง ซึ่งยึดโยงมาจากเหตุแห่งการร้องขอดังกล่าวนี้ จึงมิใช่เหตุที่เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้น และเหตุที่มีคำปฏิเสธของฝ่ายปกครองนั้นก็จะเป็นเหตุที่จะทำให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องคดีได้ ดังนั้น เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความตามกฎหมายดังกล่าว จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อรู้เหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่ถูกต้อง

สำหรับเหตุที่เกิดขึ้นอื่นเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความการฟ้องคดีพิพาทให้ใช้หนี้เงินหรือค่าเสียหายที่ให้นับจากวันแรกของปีถัดมาจากรปีที่เกิดขึ้นนั้นก็จะเป็นเหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้นขึ้น และเป็นเหตุแรกที่ทำให้เกิดข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหา จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความเมื่อมีเหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีถูกต้องเช่นกัน

3.2 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ตามกฎหมายเยอรมนีให้ใช้กำหนดอายุความฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามกำหนดอายุความที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมนี²⁵ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมนีได้แยกกำหนดอายุความฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาไว้สองประเภท²⁶ คือ การฟ้องคดีพิพาททั่วไปและคดีพิพาทเกี่ยวกับค่าเสียหาย

3.2.1 การฟ้องคดีพิพาททั่วไป

ตามกฎหมาย กำหนดให้ฟ้องคดีภายในสามปีนับแต่มีเหตุต่าง ๆ คือ 1) เหตุที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้และเหตุที่ละเมิดสิทธิ 2) เหตุที่อาจส่งคำบอกกล่าวได้ 3) เหตุที่พ้นระยะเวลาอันหนึ่งนับแต่ได้บอกกล่าว และ 4) เหตุที่อาจบอกเลิกสัญญาได้²⁷ ซึ่งเหตุตามข้อ 1) ข้อ 2)

²³ เรื่องเดิม, หน้า 131.

²⁴ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540), หน้า 368.

²⁵ เรื่องเดิม.

²⁶ เรื่องเดิม.

²⁷ เรื่องเดิม.

และข้อ 4) ต่างเป็นบทบัญญัติที่ชัดเจนว่าเหตุที่ทำให้เริ่มนับอายุความได้โดยไม่ต้องให้ฝ่ายเจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้ทวงถามก่อน จึงต่างเป็นเหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้น และยังเป็นเหตุแรกที่ทำให้เกิดข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหา จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีถูกต้อง

ส่วนเหตุตามข้อ 3) คือ เหตุที่ทำให้พ้นระยะเวลาอันหนึ่งนับแต่เวลาที่ได้บอกกล่าวนั้น การบอกกล่าวที่ต้องไปขึ้นอยู่กับเจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะเป็นฝ่ายบอกกล่าว ทำให้เหตุกำหนดวันเริ่มนับนั้นจะเกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุเช่นนั้น จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่ไม่ถูกต้อง

3.2.2 การฟ้องคดีเรียกค่าเสียหาย

ตามกฎหมายให้ฟ้องคดีภายในสิบปีนับแต่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการเกิดสิทธิเรียกร้อง แต่ไม่เกินสามสิบปีนับแต่วันที่เกิดสิทธิเรียกร้องหรือละเลยต่อหน้าที่ หรือการกระทำอื่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายนับแต่วันเกิดความเสียหาย²⁸ นั้น เหตุต่าง ๆ ดังกล่าวต่างเป็นเหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้นขึ้น รวมทั้งต่างเป็นเหตุแรกที่จะทำให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องคดีได้ และต่างเป็นเหตุแรกที่ทำให้เกิดข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหาตามลำดับ จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อรู้เหตุและอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่ถูกต้อง

4. เหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองของไทย

4.1 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีก่อนจัดตั้งศาลปกครองของไทย

เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความตามบทบัญญัติที่เป็นหลักทั่วไปตามมาตรา 193/12²⁹ และมาตรา 193/13³⁰ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กำหนดให้มีวันเริ่มนับจากการมีเหตุต่าง ๆ คือ 1) เหตุที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ และเหตุที่ฝ่าฝืนหน้าที่ต้องงดเว้นการกระทำ 2) เหตุที่มีเวลาแรกนี้อาจทวงถามได้ และ 3) เหตุที่พ้นระยะเวลาอันหนึ่งนับแต่ได้ทวงถาม ซึ่งเหตุตามข้อ 1) และ

²⁸ เรื่องเดิม.

²⁹ มาตรา 193/12 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “อายุความให้เริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไปถ้าเป็นสิทธิเรียกร้องให้งดเว้นการกระทำการอย่างไร้เริ่มนับแต่วันแรกที่ฝ่าฝืนการกระทำนั้น”

³⁰ มาตรา 193/13 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้ยังไม่อาจบังคับได้จนกว่าจะได้ทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่เวลาแรกนี้อาจทวงถามได้เป็นต้นไป แต่ถ้าลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระหนี้จนกว่าระยะเวลาหนึ่งจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้ทวงถามนั้น ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่ระยะเวลานั้นได้สิ้นสุดไปแล้ว”

ข้อ 2) ต่างเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องทวงถามก่อน จึงเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยมิได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้น รวมทั้งเป็นเหตุแรกที่ทำให้เกิดข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหา จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่ถูกต้อง

ส่วนในข้อ 3) คือ เหตุที่พ้นระยะอันหนึ่งนับแต่ได้ทวงถามนั้น เป็นเหตุที่จะเกิดขึ้นได้จะต้องให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีทวงถามก่อน จึงเป็นเหตุที่เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดี จะทำให้เกิดเหตุขึ้น และมีใช่เหตุแรกที่ทำให้เกิดข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหา จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่ไม่ถูกต้อง

4.2 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีหลังจัดตั้งศาลปกครองของไทย

ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองได้บัญญัติให้ฟ้องคดีภายในห้าปีนับแต่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี ดังนั้น “เหตุแห่งการฟ้องคดี” จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับระยะเวลาการฟ้องคดี ทั้งอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุและอายุความฟ้องคดีเมื่อรู้เหตุ ซึ่งกรณีที่สิทธิเรียกร้องจะบังคับได้จะต้องทวงถามก่อน หรือจะมีเหตุแห่งการฟ้องคดีตามสิทธิเรียกร้องได้จะต้องทวงถามก่อนนั้น เหตุแห่งการฟ้องคดีจะมีได้จึงสุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้นและเหตุแห่งการฟ้องคดีจึงมิใช่เหตุแรกที่ทำให้เกิดข้ออ้างอันเป็นหลักแห่งข้อหา รวมทั้งเหตุแห่งการฟ้องคดีมิใช่เหตุแรกที่จะทำให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีฟ้องคดีในสิทธิเรียกร้องในลักษณะดังกล่าวนี้ได้ จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุและเมื่อรู้เหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ไม่ชอบของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่ใช้กับลักษณะของสิทธิเรียกร้องที่จะต้องทวงถามก่อนดังกล่าว

4.3 เหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีพิพาทตามสัญญาทางปกครองของไทย

4.3.1 เหตุกำหนดวันสิ้นสุดระยะเวลาการฟ้องคดีก่อนจัดตั้งศาลปกครอง

ตามลักษณะสิทธิเรียกร้องจะบังคับได้โดยไม่ต้องทวงถามก่อนหรือบังคับได้ตั้งแต่เมื่อมีการฝ่าฝืนการกระทำตามมาตรา 193/12 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จะไม่มีกรณีมีเหตุที่เกิดจาก ข้อสัญญาทำให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่อาจฟ้องคดีภายในอายุความฟ้องคดี ส่วนกรณีที่สิทธิเรียกร้องจะบังคับได้จะต้องทวงถามก่อนที่อายุความฟ้องคดีเริ่มนับแต่เวลาแรกที่อาจทวงถามได้ตามความในมาตรา 193/13 ตอนต้นนั้น หากเจ้าหน้าที่ได้มีการทวงถามในเวลาใกล้ครบกำหนดอายุความ

ฟ้องคดี อาจทำให้ฟ้องคดีได้ไม่ทันก่อนครบกำหนดอายุความนั้น ถือได้ว่าเป็นเหตุอันจะโทษเจ้าหนี้ หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้ จึงไม่มีกรณีที่จะมีหลักเกณฑ์ของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีเกิดขึ้นได้

สำหรับกำหนดอายุความฟ้องคดีตามความในมาตรา 193/13 ตอนท้ายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “...แต่ถ้าลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระหนี้จนกว่าระยะเวลาหนึ่งจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้ทวงถามนั้นให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่ระยะเวลานั้นได้สิ้นสุดไปแล้ว” นั้น เป็นการกำหนดให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะต้องทวงถามเสียก่อน จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเมื่อมีเหตุที่ไม่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดอายุความฟ้องคดีที่ถูกต้อง ทำให้กำหนดอายุความไม่มีค่าบังคับ เช่น เจ้าหนี้อาจทวงถามภายหลังจากที่เกิดสิทธิทวงถามขึ้นแล้วเมื่อใดก็ได้ ซึ่งจะขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการให้มีกำหนดอายุความที่เกี่ยวกับความเลอะเลือนเก่าไปของพยานหลักฐานดังกล่าวมาแล้ว

ดังนั้น บทบัญญัติของมาตรา 193/13 ตอนท้ายนี้ จึงต้องไม่บัญญัติให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเพิ่มซ้อนเข้าไปอีกเหตุหนึ่งดังที่เป็นอยู่ แต่กรณีต้องใช้เหตุที่ทำให้มีเวลาแรก ที่อาจทวงถามได้ อันเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีตามที่บัญญัติไว้แล้วในมาตรา 193/13 ตอนต้น และเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ถูกต้องมีค่าบังคับอยู่แล้ว ให้เป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีของสิทธิเรียกร้องในลักษณะดังกล่าวนี้ไป ซึ่งในกรณีที่ไม่มี การทวงถามเกิดขึ้นจริงอายุความก็จะถึงกำหนดตามวันเวลาเริ่มนับและวันสิ้นสุดที่คงที่นั้น แต่เฉพาะ กรณีที่มีการทวงถามเกิดขึ้นจริง และการทวงถามนั้นได้เกิดขึ้นเมื่อใกล้จะครบกำหนดอายุความที่นับ มาแล้วนั้น กรณีจะเกิดเหตุอันมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีเกิดขึ้น เนื่องจากกรณีมีเหตุที่ยังเวลาที่ลูกหนี้มีสิทธิชำระหนี้ แต่เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่อาจใช้สิทธิ ฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความคงที่นั้นได้ จึงเป็นกรณีที่กฎหมายต้องบัญญัติให้กำหนดอายุความ ฟ้องคดีขยายออกไปเท่าที่จำเป็นในการใช้สิทธิฟ้องคดี กรณีจึงมิใช่มีเหตุที่จะไปกำหนดให้เพ็งมีวันเริ่ม นับอายุความฟ้องคดีขึ้นใหม่ดังที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

4.3.2 เหตุกำหนดวันสิ้นสุดระยะเวลาการฟ้องคดีหลังจัดตั้งศาลปกครอง

ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 กำหนดให้อายุความฟ้องคดีมีวันเริ่มนับจากการรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี และการ มีเหตุแห่งการฟ้องคดีในคดีพิพาทที่สิทธิเรียกร้องจะบังคับได้จะต้องมีการทวงถามก่อนนั้น จึงเป็นกรณี ที่ต้องมีการทวงถามเกิดขึ้นจริงจึงจะมีเหตุแห่งการฟ้องคดีหรืออาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ ดังนั้น เมื่อ ระยะเวลาเริ่มนับแล้ว กรณีจะไม่อาจมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้อง คดีเกิดขึ้นได้

5. ปัญหาการใช้บังคับเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวสัญญาทางปกครองหลังจัดตั้งศาลปกครอง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีไว้ในมาตรา 193/12 จำนวน 2 เหตุ และตามมาตรา 193/13 อีกจำนวน 2 เหตุ รวมเป็น 4 เหตุกำหนดวันเริ่มนับ กล่าวคือ 1) เหตุที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ 2) เหตุที่ฝ่าฝืนหนึ่งดเว้นการกระทำ 3) เหตุที่มีเวลาแรกที่อาจทวงถามได้ และ 4) เหตุที่พ้นระยะเวลาอันหนึ่งนับแต่ได้ทวงถาม³¹ ส่วนกฎหมายสหพันธรัฐสาธารณรัฐเยอรมนี บัญญัติให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีถึง 5 เหตุ โดยเพิ่มจาก 4 เหตุแรกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ดังกล่าวเป็นเหตุที่ 5 คือ เหตุที่มีเหตุแรกที่อาจบอกเลิกสัญญาได้³² ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะกับลักษณะต่าง ๆ ของสิทธิเรียกร้องตามข้อสัญญาที่มีหลากหลายแตกต่างกัน แต่เมื่อได้มีการจัดตั้งศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 51 ได้บัญญัติให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับระยะเวลาการฟ้องคดีเหลือเพียงเหตุเดียว คือ “เหตุแห่งการฟ้องคดี” ซึ่งเป็นเหตุที่ไม่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ต้องดังกล่าวข้างต้นด้วยนั้น จึงมีปัญหาศึกษาว่า เหตุดังกล่าวจะเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับที่ใช้ครอบคลุมกับลักษณะของสิทธิเรียกร้องตามข้อสัญญาที่ยังคงมีความหลากหลายนั้นได้อย่างไร และในลักษณะใด

จากการศึกษาพบว่า การใช้บังคับ “เหตุแห่งการฟ้องคดี” นั้นมีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องที่จะบังคับได้จะต้องทวงถามก่อนมีคำวินิจฉัยเป็นแนวทางหลัก 2 แนวทาง โดย แนวทางที่หนึ่ง คือ เหตุแห่งการฟ้องคดีพิพาทเรียกให้ใช้หนี้เงินเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ และแนวทางที่สอง มีเหตุแห่งการฟ้องคดี เมื่อมีการทวงถามแล้วและลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ ดังเช่นสัญญาของข้าราชการที่ลาหรือรับทุนเพื่อศึกษาซึ่งมีข้อสัญญากำหนดไว้ด้วยว่า หากรับราชการชดใช้ไม่ครบต้องคืนเงินทุนและชำระเบี้ยปรับภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้ชำระ หรือในคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องค่าปรับรายวัน และสิทธิเรียกร้องค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการจ้างผู้รับจ้างรายใหม่ตามสัญญาจ้างเหมาก่อสร้าง หรือในคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องให้คืนเงินค่าทดแทนที่รับเกินไปจากการถูกเวนคืนที่ดิน ตามสัญญารับค่าทดแทนที่ดินที่เวนคืนเป็นต้นนั้น จากการศึกษาพบว่า ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในคดีพิพาทตามสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ ตามสัญญาดังกล่าว อาจแยกคำวินิจฉัยการบังคับใช้ “เหตุแห่งการฟ้องคดี” ตามบทบัญญัติของกฎหมาย เป็นแนวทางหลักได้ 2 แนวทาง โดยแนวทางที่หนึ่ง คือ เหตุที่มีเวลาแรกที่อาจทวงถามได้หรือเหตุแห่งการฟ้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการทวงถามตามข้อสัญญา³³ ส่วนแนวทางที่สอง คือ เหตุที่ทำให้อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้หรือจะมีเหตุแห่งการฟ้องคดีได้จะต้องทวงถามตามสัญญาเสียก่อน³⁴ ดังเช่นตัวอย่าง แนวทาง

³¹ มาตรา 193/12 และมาตรา 193/13 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

³² ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. อ้างแล้ว, หน้า 368.

³³ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำสั่งที่ 7/2547, 312/2547, 639/2547 และ 68/2554 เป็นต้น

³⁴ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำสั่งที่ 12/2554, 363/2548, 551/2546 และ 686/2549 เป็นต้น

คำวินิจฉัยคดีพิพาทเรียกคืนเงินลงทุนและเบี้ยปรับตามสัญญาของข้าราชการที่ลา หรือรับทุนเพื่อศึกษา ดังต่อไปนี้

คำวินิจฉัยแนวทางที่หนึ่ง คำสั่งที่ 7/2547 และ 143/2550³⁵ วินิจฉัยให้เหตุแห่งการฟ้องคดีที่หน่วยงานของรัฐฟ้องคดีเรียกให้ข้าราชการผู้รับทุนคืนเงินลงทุนพร้อมกับชำระเบี้ยปรับ คือ เหตุที่ผู้ถูกฟ้องคดีรับราชการชดใช้ไม่ครบ เหตุแห่งการฟ้องคดีมิใช่เหตุที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ยอมรับผิดชดใช้คืนเงินลงทุนพร้อมเบี้ยปรับภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้ชำระตามเวลาชำระหนี้คืนเงินลงทุนและเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ในข้อสัญญา

คำวินิจฉัยแนวทางที่สอง คำสั่งที่ 12/2554³⁶ วินิจฉัยให้เหตุที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ยอมรับผิดชดใช้คืนเงินลงทุนพร้อมเบี้ยปรับภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้ชำระตามกำหนดเวลาชำระหนี้เงินลงทุนพร้อมเบี้ยปรับตามข้อสัญญาที่กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ โดยเหตุแห่งการฟ้องคดีมิใช่เหตุที่ผู้ถูกฟ้องคดีรับราชการชดใช้ไม่ครบกำหนดตามข้อสัญญา

จากแนวการปรับใช้บังคับ “เหตุแห่งการฟ้องคดี” ตามแนวทางที่หนึ่งเป็นเหตุให้มีนัยความหมายที่ตรงกับ เหตุที่ทำให้เกิดเวลาแรกที่สามารถทวงถามได้ (มาตรา 193/13 ตอนต้น) แต่ไม่ตรงกับเหตุที่ทำให้อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้และเหตุฝ่าฝืนหนึ่งดเว้นการกระทำ (มาตรา 193/12) รวมทั้งไม่ตรงกับเหตุที่พ้นระยะเวลาอันหนึ่งนับแต่ได้ทวงถาม (มาตรา 193/13 ตอนท้าย) ส่วนการใช้บังคับเหตุแห่งการฟ้องคดีตามแนวทางที่สอง เป็นเหตุให้มีนัยความหมายที่ตรงกับและไม่ตรงกับเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีก่อนจัดตั้งศาลปกครองในทางตรงกันข้ามหรือกลับกันกับการใช้บังคับในแนวที่หนึ่งดังกล่าว ปรากฏตามตารางเปรียบเทียบได้ดังนี้

เหตุแห่งการฟ้องคดี	เหตุกำหนดวันเริ่มนับก่อนจัดตั้งศาลปกครอง
1. แนวทางที่หนึ่ง	<u>ตรงกับ</u>
กรณีไม่ต้องทวงถามตามข้อสัญญาที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ หรือมีเหตุแห่งการฟ้องเรียกคืนเงินลงทุนและเบี้ยปรับได้โดยไม่ต้องทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามที่กำหนดไว้ในข้อสัญญาเสียก่อน (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 7/2547 และ 143/2550, 312/2547, 639/2547 และ 68/2554 เป็นต้น)	เหตุที่ทำให้เกิดเวลาแรกที่สามารถทวงถามได้(ม. 193/13 ตอนต้น)
	<u>ไม่ตรงกับ</u>
	1) เหตุที่ทำให้อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้และเหตุฝ่าฝืนหนึ่งดเว้นการกระทำ (ม.193/12)
	2) เหตุที่พ้นระยะเวลาอันหนึ่งนับแต่ได้มีการทวงถาม (ม.193/13 ตอนท้าย)
เหตุแห่งการฟ้องคดี	เหตุกำหนดวันเริ่มนับก่อนจัดตั้งศาลปกครอง

³⁵ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำสั่งที่ 12/2554, 363/2548, 551/2546 และ 686/2549 เป็นต้น

³⁶ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำสั่งที่ 12/2554, 363/2548, 551/2546 และ 686/2549 เป็นต้น

<p>2. แนวทางที่สอง</p> <p>กรณีต้องทวงถามให้ชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องในหนี้ค้ำเงินทุนและเบี้ยปรับตาม ข้อสัญญาที่กำหนดให้ต้องทวงถามเสียก่อน จึงจะอาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ หรือเมื่อมีเหตุแห่งการฟ้องคดี (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 12/2554, 363/2548, 551/2546 และ 686/2549 เป็นต้น)</p>	<p><u>ตรงกับ</u></p> <p>1) เหตุที่ทำให้อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ และฝ่าฝืนหนึ่งดเว้นการกระทำ (ม.193/12)</p> <p>2) เหตุที่พ้นระยะเวลาอันหนึ่งนับแต่ได้ทวงถาม (ม.193/13 ตอนท้าย)</p> <p><u>ไม่ตรงกับ</u></p> <p>เหตุที่ทำให้เกิดเวลาแรกที่อาจทวงถาม ได้ (ม.193/13 ตอนต้น)</p>
--	--

จากการเปรียบเทียบดังกล่าว ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 51 ที่กำหนดให้ใช้ “เหตุแห่งการฟ้องคดีเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่นอกจากจะเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่ไม่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่ถูกต้อง จึงทำให้การกำหนดให้มีอายุความฟ้องคดีไว้นั้นไม่มีค่าบังคับแล้ว การกำหนดให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีให้เหลือเพียงเหตุเดียวนั้นจะไม่อาจใช้ได้ครอบคลุมกับข้อพิพาทในบางลักษณะของสิทธิเรียกร้องที่อาจเกิดขึ้นได้จากข้อสัญญา ได้ ดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น เป็นเพราะมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดเหตุวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีในลักษณะดังกล่าว จึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการปรับการใช้บังคับกฎหมาย ทำให้เกิดมีแนวคำวินิจฉัยในเรื่องเดียวกันเกิดขึ้นแตกต่างกัน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแน่นอนของกฎหมายอันเป็นหลักการสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายตามระบบกฎหมาย ดังนั้น จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

6. ข้อเสนอแนะ

ควรปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ถูกต้องและมีตัวเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเพิ่มเติมให้ใช้ได้ครอบคลุมกับลักษณะสิทธิเรียกร้องที่อาจเกิดขึ้นได้จากข้อสัญญา โดยมีแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) การแก้ไขมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กรณีเหตุแห่งการฟ้องคดีจะมีได้ต้องทวงถามก่อนให้เริ่มนับอายุความได้ แต่เวลาแรกที่อาจทวงถามได้ก็ยังไม่อาจทำให้มีกำหนดอายุความรวมทั้งเหตุกำหนดวันเริ่มนับ และวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีใช้ได้ครอบคลุมกับลักษณะของข้อพิพาทตามสัญญาที่มีหลากหลาย ประกอบกับยังมีปัญหาของการให้ความหมายว่าสัญญาใดเป็นสัญญาทางปกครองหรือสัญญาทางแพ่ง ซึ่งอาจมีกำหนดอายุความแตกต่างกัน ดังนั้น ในข้อเสนอนี้จึงเสนอแก้ไขมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยกำหนดให้ไป

ใช้กำหนดอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรืออายุความฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แทน เช่นเดียวกันกับกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองของประเทศเยอรมนี

อย่างไรก็ตามสำหรับข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องที่ขอให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญาอันเป็นหนี้หลักของสัญญาที่ไม่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องในหนี้เงินหรือค่าเสียหายนั้น ควรบัญญัติให้มีกำหนดอายุความฟ้องคดีที่แยกเป็นอีกประเภทคดีหนึ่ง ดังเช่นกฎหมายปกครองของประเทศฝรั่งเศส

2) สำหรับบทบัญญัติในตอนท้ายของมาตรา 193/13 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั้น ควรแก้ไขเปลี่ยนเป็นให้มีวันเริ่มนับอายุความได้ตั้งแต่วันที่อาจทวงถามได้ ตามมาตรา 193/13 ตอนต้น แต่หากมีการทวงถามและยังมีช่วงเวลาที่ลูกหนี้มีสิทธิชำระหนี้ หากกำหนดอายุความที่เริ่มนับมาแล้วจะถึงกำหนดเวลาที่คงที่นั้นก่อน ควรต้องบัญญัติให้มีกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีขยายออกไปภายในระยะเวลาอันหนึ่งได้ และควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 193/13 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเพิ่มเติมโดยใช้ “เหตุที่มีเวลาแรกที่อาจบอกเลิกสัญญาได้” อันเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ถูกต้องเพิ่มไว้อีกเหตุหนึ่ง เพื่อใช้กับลักษณะสิทธิเรียกร้องเกิดขึ้นภายหลังบอกเลิกสัญญา เช่นเดียวกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมนี

ทั้งนี้ โดยมีบทบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่และบทบัญญัติที่เสนอแก้ไขดังต่อไปนี้

1. มาตรา 193/13 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1) บทบัญญัติที่ใช้บังคับ

มาตรา 193/13 สิทธิเรียกร้องเจ้าหนี้ยังไม่อาจบังคับได้จนกว่าจะได้ทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่อาจทวงถามได้เป็นต้นไป แต่ถ้าลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระหนี้จนกว่าระยะเวลาหนึ่งจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้ทวงถามนั้น ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ระยะเวลาหนึ่งได้สิ้นสุดไปแล้ว

2) บทบัญญัติที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 193/13 สิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้ยังไม่อาจบังคับได้จนกว่าจะได้ทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่อาจทวงถามได้เป็นต้นไป แต่หากมีกรณีลูกหนี้ยังไม่จำต้องชำระหนี้จนกว่าจะพ้นระยะเวลาอันหนึ่งนับแต่เวลาที่ได้ทวงถาม และมีกรณีวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระหนี้จะพ้นกำหนดอายุความหรือกำหนดอายุความเหลืออยู่ไม่ถึงสามสิบวันให้อายุความยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะพ้นสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดวันที่ลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระหนี้ตามที่ได้ทวงถามนั้น

2. มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.

2542

1) บทบัญญัติที่ใช้บังคับ

มาตรา 51 การฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปี และการฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) ให้ยื่นฟ้องภายในห้าปีนับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีแต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี

2) บทบัญญัติที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 51 การฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีแต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี

การฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) ให้ยื่นฟ้องภายในกำหนดอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรืออายุความฟ้องคดีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องให้ปฏิบัติตามสัญญาที่มีใช้เป็นการให้ใช้เงินหรือค่าเสียหาย ให้คู่สัญญาร้องขอต่อคู่สัญญาฝ่ายหน่วยงานของรัฐให้แก้ไขความเดือดร้อนตามสัญญาภายใน 30 วัน นับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องขอ เว้นแต่สัญญากำหนดไว้เป็นอย่างอื่น และให้มีกำหนดอายุความฟ้องคดีภายใน 90 วัน นับแต่ได้รับแจ้งปฏิเสธคำขอ หรือเมื่อพ้นกำหนด 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอแล้วแต่กรณี

บรรณานุกรม

กำชัย จงจักรพันธ์ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540.

ชวลา จันทรงจนา. “ระยะเวลาการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิด และสัญญาทางปกครองตามกฎหมายฝรั่งเศส.” วารสารศาลปกครอง (มกราคม – เมษายน 2546), ปีที่ 3 เล่มที่ 1.

ประกอบ หุตะสิงห์ คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2518.

โสภณ รัตนกร คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539.

โสภณ รัตนกร คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2543.

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 ภาค 1-2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2520.

ยงยุทธ อนุกุล . หลักพื้นฐานบางประการเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองและคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ . สำนักงานศาลปกครอง, 2547.

ศักดิ์ สอนองชาติ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2545.